
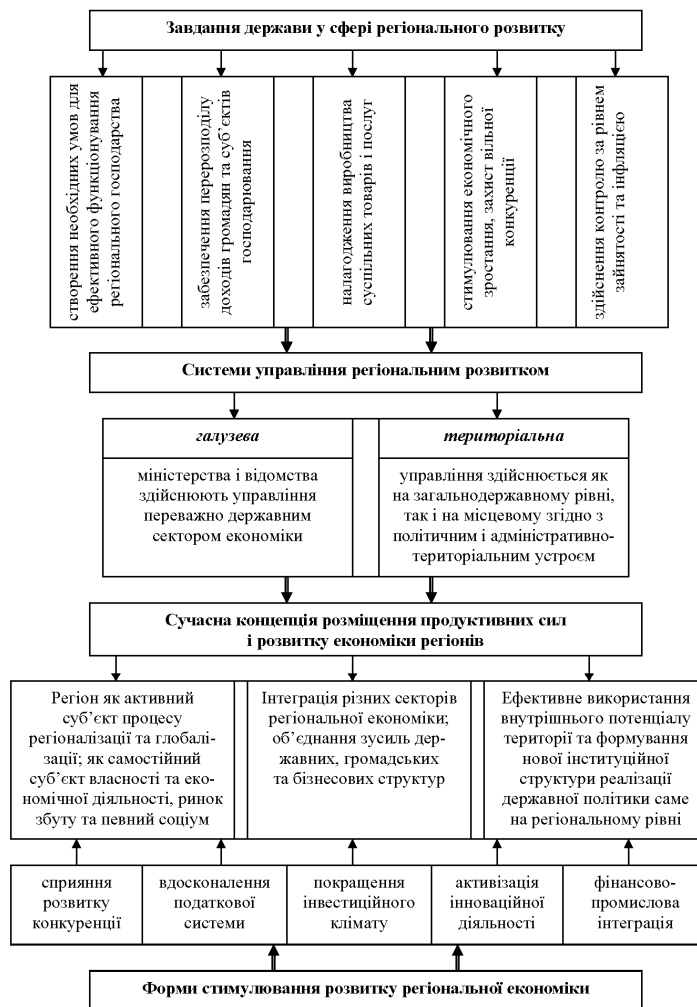
Тема 4

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ

План семінарського заняття

1. Основні економічні завдання у сфері регіонального розвитку.
2. Галузева система управління.
3. Територіальна система управління.
4. Функції державних органів влади та управління.
5. Виробничі і соціально-економічні функції органів територіального управління.
6. Система місцевого самоврядування.
7. Сутність сучасної концепції розміщення продуктивних сил.
8. Вдосконалення податкової системи як стимул регіонального розвитку.
9. Покращання загального інвестиційного клімату як напрям стимулювання регіонального розвитку.
10. Активізація інноваційної діяльності та її місце в зміцненні позицій регіональної економіки.
11. Фінансово-промислова інтеграція як засіб стимулювання регіональної економіки.
12. Створення кластерів.

Ключові поняття

Кластери – об'єднання за територіальною ознакою, які пов'язують між собою підприємства та установи, здатні вплинути на формування конкурентного середовища в регіоні.

Концепція – цілісна система поглядів, теоретичних положень, ідей, які відображають можливі напрями і шляхи вирішення тієї чи іншої нагальної проблеми.

Політичний регіоналізм – прагнення територій здобути політичну автономію і поєднати самоврядність з економічною модернізацією.

Теми рефератів

1. Територіальні проблеми агропромислової інтеграції в умовах ринкової економіки.
2. Конституційне обґрунтування ефективного розвитку регіональної політики.
3. Особливості територіально-галузевої структури регіону (області, адміністративного району).
4. Продуктивні сили як економічна категорія, їх зміст, структура і значення для соціально-економічного розвитку країни.

5. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил на сучасному етапі їх розвитку.

Тести для самоконтролю

1. Який чинник не враховує макроекономічний підхід у ринковій економіці?

- а) міжрегіональні зв'язки та обмін фінансовими ресурсами;
- б) рівень життя населення;
- в) внутрішній потенціал саморозвитку територій та можливі резерви зростання ефективності за рахунок удосконалення просторових пропорцій господарства;
- г) територіальний.

2. На чому повинна ґрунтуватись економічна самодостатність регіону?

- а) на обмеженні впливу центральних органів управління на економічну діяльність населення певної території;
- б) на розвитку ринкових відносин;
- в) на його самодостатності та врахуванні власних економічних і соціальних інтересів;
- г) на широких правах і повноваженнях у сфері економічної діяльності.

3. Діяльність політичних течій, що негативно впливає на міжрегіональні і міжнародні відносини носить назву:

- а) прогресивний регіоналізм;
- б) деструктивний регіоналізм;
- в) політичний регіоналізм (прагнення територій здобути політичну автономію);
- г) міжнародний регіоналізм.

4. При галузевій системі управління:

- а) управління здійснюється як на загальнодержавному, так і на місцевому;
- б) управління здійснюється як на загальнодержавному, так і на місцевому згідно з політичним і адміністративно-територіальним устроєм;
- в) міністерства і відомства здійснюють управління переважно державним сектором економіки;
- г) обмежується вплив центральних органів управління на економічну діяльність населення певної території.

5. У випадках, коли видатки місцевих бюджетів на мінімальні соціальні потреби перевищують доходи, держава:

Регіональна соціально-економічна політика

- а) сама забезпечує вирішення місцевих проблем;
- б) формує нові нормативи бюджетної забезпеченості;
- в) здійснює механізм перерозподілу бюджетних коштів на користь регіону;
- г) надає території певні субсидії, дотації, субвенції (тарсфертні платежі).

6. У вигляді яких двох систем сформована сучасна структура управління регіональним розвитком?

- а) державних адміністрацій на рівні областей та районів;
- б) територіальних громад;
- в) національного, проміжного та низового рівнів;
- г) рад та їх виконавчих комітетів у містах і селищах.

7. Що є основою нової регіональної парадигми?

- а) просторова організація економіки та міжрегіональна взаємодія;
- б) єдині стандарти рівня та якості життя на всій території України;
- в) вдосконалення фінансово-бюджетних відносин між центром та регіонами;
- г) визнання цілісності і рівноправності всіх складових єдиної регіональної системи: природно-ресурсної, економічної, соціальної, інформаційної.

8. Об'єднання за територіальною ознакою, які пов'язують між собою підприємства та установи, здатні вплинути на формування конкурентного середовища в регіоні носять назву:

- а) транснаціональні компанії;
- б) агро-промислові групи;
- в) кластери;
- г) бізнес-інкубатори.

9. Продовжіть речення: Бізнес-центри, бізнес-інкубатори, технопарки:

- а) допомагають реалізовувати інвестиційні проекти;
- б) покращують інвестиційний клімат;
- в) функціонують на основі бюджетного фінансування;
- г) допомагають реалізовувати інноваційні проекти.

10. Перше кластерне об'єднання в Україні утворилось:

- а) у Києві у 1996 році;
- б) у галузі швейної промисловості;
- в) у Хмельницькій області в 1998 році;

- г) з метою відродження промислового виробництва на основі розвитку кооперації, підтримки малих і середніх підприємств без залучення бюджетних коштів.

Контрольні запитання

1. Від чого залежить міра втручання держави в економічну діяльність регіону?
2. Розкрийте сутність феномену “регіоналізації”.
3. Охарактеризуйте виробничі та соціально-економічні функції органів територіального управління.
4. У чому полягає сутність територіальної нерівномірності податкової бази?
5. Проаналізуйте в динаміці обсяги трансфертних платежів до місцевого бюджету області.
6. Який принцип покладено в основу розрахунків мінімальних розмірів місцевих бюджетів?
7. У чому полягає сутність сталого розвитку регіонів?
8. Які, на Вашу думку, доцільно створити спеціалізовані організації для потреб малого та середнього бізнесу?
9. Охарактеризуйте функції Державного інноваційного фонду та його регіональних відділень.

Таблиця 4.1

Кількість промислових підприємств Миколаївської області, що впроваджували інновації

Показники	Роки							
	20__		20__		20__		20__	
	Всього	% до загальної кількості промислових підприємств	Всього	% до загальної кількості промислових підприємств	Всього	% до загальної кількості промислових підприємств	Всього	% до загальної кількості промислових підприємств
Всього								
у т.ч. впроваджували нові технологічні процеси								

Продовження табл. 4.1

з них освоювали виробництво нових видів продукції								
з них нові види техніки								

2. Проаналізуйте в динаміці зміну кількості інноваційно-активних промислових підприємств Миколаївської області за видами економічної діяльності. Зробіть відповідні висновки.

Таблиця 4.2

Кількість інноваційно-активних промислових підприємств Миколаївської області за видами економічної діяльності

Показники	Роки					Звітний рік у % до базисного року
	20__	20__	20__	20__	20__	
Всього						
Добувна промисловість						
Харчова промисловість						
Легка промисловість						
Деревообробна, целюлозна та будівельна промисловість						
Хімічна та нафтохімічна промисловість						
Виробництво мінеральної продукції						
Металургійне виробництво						
Машинобудування						
Паливно-енергетичний комплекс						
Інші види діяльності						

3. Для оцінки комплексних результатів інноваційної активності підприємств Миколаївської області застосуйте такий індикатор, як коефіцієнт ефективності використання витрат на інноваційну діяльність. Він визначається як співвідношення вартості реалізованої інноваційної продукції до загальної вартості витрат підприємств на інноваційну діяльність. Результати оформіть у вигляді таблиці (табл.

Таблиця 4.3

Розрахунок коефіцієнта ефективності використання витрат на інноваційну діяльність у Миколаївській області

Показники	Роки					Звітний рік у % до базис- ного року
	20__	20__	20__	20__	20__	
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн.						
Обсяг витрат на інноваційну діяльність, млн грн.						
Коефіцієнт ефективності використання витрат на інноваційну діяльність						

Рекомендована література

1. Бондарук Г.Г. Обґрунтування стратегії управління фінансами місцевого самоврядування // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 11. – С. 63-72.
2. Бубенко П., Гуев В. Ключові моменти формування регіональних інноваційних систем в Україні // Економіка України. – 2007. – № 8. – С. 33-38.
3. Буковинський С. Зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування як чинник економічного зростання // Вісник НБУ. – 2007. – № 2. – С. 9-15.
4. Бутко М., Подоляк Л. Державне регулювання як інструмент підвищення конкурентоспроможності регіонів // Економіка України. – 2007. – № 6. – С. 36-45.
5. Гончаренко О.В. Механізм організації міжбюджетних відносин в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 4. – С. 75-85.
6. Горшкова Н. Валютно-курсова політика: практичний досвід та рекомендації // Вісник НБУ. – 2007. – № 1. – С. 62-66.

7. Гуменюк О.І. Кластери як організаційна структура інноваційно-інвестиційної моделі розвитку промисловості // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2. – С. 9-19.
8. Давідов М.В. Шляхи організаційно-фінансового забезпечення інноваційного процесу на підприємствах України // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 130-134.
9. Іваноньків О.О. Політика держави щодо інвестиційної діяльності в Україні та перспективи прямого іноземного інвестування // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 11. – С. 12-17.
10. Калюжний В. Механізми розвитку та протидії інфляції в Україні // Економіст. – 2007. – № 6. – С. 16-22.
11. Ковальова Ю.М. Механізм регулювання соціально-економічного розвитку регіону на основі формування кластерів // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 179-187.
12. Круш П.В. Регіональне управління: Навч. посібник для вузів / П.В. Круш, О.О. Кожемяченко. – К.: ЦУЛ, 2007. – 248 с.
13. Міжбюджетні відносини центру та регіонів: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 29 червня 2004 р., м. Київ. – К., 2004. – 160 с.
14. Нижник Н., Керецман В., Саєнко В. Співвідношення державного регулювання регіонального розвитку та регіонального управління // Вісник НАДУ при Президентові України. – 2004. – № 1. – С. 275-279.
15. Омелянович Л.О. Вплив зміни владної еліти на динаміку податкового регулювання підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5. – С. 185-201.
16. Пирожков С. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: актуальні питання методології та практики // Економіка України. – 2005. – № 7. – С. 4-14.
17. Полякова Ю.В., Бабець І.Г. Перспективи участі регіонів України у формуванні національної інноваційної системи в умовах глобалізації // Регіональна економіка. – 2006. – № 3. – С. 96-102.
18. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посібник / За ред. Є.П. Качана. – К.: Видавничий дім “Юридична книга”, 2005. – 704 с.
19. Смирнов С.М. Проблеми фінансового забезпечення регіону // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 2. – С. 113-119.
20. Соколовська А.М. Податкова політика в Україні у контексті її впливу на розвиток економіки // Фінанси України. – 2006. – № 9. – С. 65-81.

21. Стенасюк О.С. Державне регулювання та управління органів місцевого самоврядування // Науковий вісник НАУ. – Вип. 76. – К., 2004.
22. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2000. – 223 с.: іл.
23. Сунцова О.О. Місцевий економічний розвиток: фінансовий аспект // Наукові записки. – К.: Вид. дім “КМА”, 2005. – Т. 44: Екон. науки. – С. 71-74.
24. Сунцова О.О. Фіскальна ємність регіонів як основа міжбюджетних відносин // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2. – С. 137-144.
25. Тугайц Л.В. Подолання кризових явищ як чинник фінансового оздоровлення регіонів // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 12. – С. 118-123.
26. Фісун А. Створення наукомістких робочих місць – фундамент зростання економіки України // Економіка України. – 2007. – № 1. – С. 32-42.
27. Черевко О.В. Програмно-прогнозне забезпечення стійкого економічного розвитку регіонів України // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С. 112-117.
28. Черепін Ю.Г. Аналітичні складові системи інформаційно-аналітичного забезпечення регіональних органів виконавчої влади // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 10. – С. 207-219.